

շահն է Ազգին ու Եկեղեցին: — Թրքահայ եղևոնը զրկեց մեզ մեր ազգային գոյութեան կոռուանը եղող Հայրենի հողի մը, ու կեդրոնի մը շուրջ զօրաւոր ազգային միութեան մը բախտաւորութիւնէն: Այս պայմաններու տակ ցրուած մեր ժողովուրդին համար ապրումի ու ներշնչումի ի՞նչ խոր տուեալներ են Հայրենիքին ու անոր ծոցին Հայաստանեայց Հայրապետութեան մը իրողութիւնները: Ոչինչ է մնացեալ մեր անցեալի փառքերէն, ու եթէ պիտի կտրուինք այս վերջին միւլթարութիւններէն, այլևս չենք գիտեր թէ ինչ արժէքներով պիտի փոխարինենք զանոնք, տաքցնելու համար հոգին մեր ժողովուրդին: Եթէ կան իսկ տրտմութիւններ Հայրենիքի ու Հայրապետութեան իրականութիւններուն գուցեմաց, կ'անցնին անոնք, բայց կը մնայ Եկեղեցին, Հայրենիքը, ժողովուրդը իր մեծ ոգեկանով ու ստեղծագործութիւններով:

Հայրապետութիւնը ու Հայրենիք աշխարհին ժողովուրդը ինչ պայմաններու տակ ալ ըլլան, արտասահմանի Հայութիւնը պարտի ըլլալ անվերապահօրէն հետը իր եղբայրներու հոծ զանգուածին, ու հոգեծին մօր՝ Հայաստանեայց Հայրապետութեան, կանգնել անոնց քաջալեր, զօրավիգ և բաժնէ ցաւն անոնց եթէ ունին, ինչպէս հաւատարիմ զաւակը՝ որ պիտի չի լքեր մայրը իր ցաւի-անկարողութեան օրերուն: Իսկ եթէ հակառակին հաւատարեօրէն կրնանք յուսալ և երաշխաւորուիլ, այն ատեն ոչ միայն զուր ջանք ու վատապէս կը դառնան հանգէպ Հայրենիքին, որոշ մարդոց կեցուածքը ու տրամադրութիւնը, բաժնելու Հայութեան երկու մեծ զանգուածները, Հայրենիքն ու արտասահմանը, այլ և մեր աւելորդ վիճակներով մեզ կասկածելի դարձնել պիտի տան հիւրընկալ կառավարութիւններու աչքին: Որքա՞ն պատշաճ պիտի ըլլար մեր օրերուն՝ արտասահմանի Հայութեան անաղմուկ աշխատանքը ներքին ազգային, եկեղեցական, մշակութային կազմակերպման ի խնդիր, առանց կտրուելու մեր հոգեկանութեան ներշնչարանը եղող Հայրենիքի և Հայց. Հայրապետութեան իրողութիւններէն: Ապահովաբար ա՛յս պիտի ըլլար նախընտրելի՝ բոլոր մեր հատուածական, աւերիչ պայքարներէն, որոնք տկարացուցած են սփռւոքը, իր Ազգային-Եկեղեցա-

կան-մշակութային գետններու վրայ, ու աւելին՝ առիթ տուած որպէսզի հայանուն օտարազաւաններ նետեն իրենց մարդորութեան ուսկանները աւելի լայն տարածքներու վրայ:

Կարեզին կաթողիկոս չունեցաւ ոչ մէկ քաղաքական, հատուածաւորում, ու որպէս ճշմարիտ ազգասէր ու հայր, բաղձաց իրագործել ամէն քաղաքական տեսարանութիւններէ անկախ՝ հոգեկան-ազգային-կրօնական միասնականութիւնը իր զաւակներուն, Հայրենիքէն ներս թէ դուրս: Սըրտառու իրողութիւններ պիտի մնան 1945-ին կաթողիկոսական ընտրութեան, յանուն միասնականութեան, իր ամենէն յառաջացած տարիքին իսկ իր երկարատեւ ճամբորդութիւնը զէպի Հայրենիք ու անկէ յետոյ, մինչև իր հոգեարքի օրերուն, յանուն այդ միասնականութեան իր անկաշառ ու արկեցուած քը:

Իր մահով կը գերեզմանուի մեր ժողովուրդի ու եկեղեցւոյ մեծագոյն զաւակներէն մին՝ ձգելով Ազգն ու Եկեղեցին տաքնապի մը առջև: Աղօթենք որ Աստուած երանաշնորհ Հայրապետին արի ու անվանդ, հոգեւէր ու Հայրենանուէր հոգիով լեցնէ բոլոր զաւակները Հայց. Եկեղեցին, ու մենք անգամ մը ևս տեսնենք այնքան փափաքելի ու սիրելի Հայաստանեայց եկեղեցւոյն ու ժողովուրդին միասնականութիւնը, վերականգնուած ու յաղթական, ընդդէմ բոլոր չարաշահութեանց:

ԿԻՒՐԵՂ ԱՐԵՂԱՅ

Քրիստոնէութեան համար աշխատանքը նուիրական զաղափար է և ծուլութիւնը մահացումը քերից մէկը: Քրիստոնեայ մարդու կեանքի սկզբունքներէց մէկը պէտք է լինի աշխատանքի զաղափարը:

Գործն է կեանքի և շարժման նշանը:

Ձի կարելի հին ազգերի կեանքի վերջալուսին և նոր ազգերի ծագման և դարգացման ամբողջ ընթացում հոգեւոր-բարոյական-քաղաքականութեան որեւէ վեհ շարժում ցոյց տալ, որ ի կրէ Քրիստոսի հոգու ներգործութիւնը: Եւրօպական ներկայ նշանաւոր ազգերի քաղաքակրթութեան, զորի և զրականութեան ծագումը կապուած է Քրիստոնէութեան հետ:

ԳԱՐԵԳՐԵ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ